

Yo

Rafa Cortés, 2007

L'estranger, la pèrdua i la recerca de la identitat en un món claustrofòbic on el control social modela el jo.

Ser o no ser?

La resposta a l'eterna pregunta hambletiana sobre la identitat: Ser o no ser?, la troba Hans (el protagonista de *Yo*) en el fons d'un pou. Mirant a l'abisme acaba per decidir qui li toca ser. Accepta una identitat imposada i tira endavant.

La recerca de la identitat a través, o no, de la metamorfosi és un tema fonamental en la narració moderna, tant en cinema com en literatura. El laberint interior a la recerca de la pròpia identitat ha esdevingut un tema cabdal, un argument universal.

En literatura, el laberint tant interior com exterior es troba en Kafka (*La metamorfosi*, *El procés*) i en Joyce arriba fins a les últimes conseqüències a través del diàleg interior amb el seu *Ulises*.

Woody Allen inaugura el repertori de reflexions sobre la recerca de la identitat i la mutació amb la seva extraordinària i, penso, poc valorada *Zelig*. És en aquesta pel·lícula on un individu, per no

saber qui és, acaba adoptant la personalitat dels que són a prop seu en una mena «d'efecte camaleó», que el porta de cap a esdevenir un monstre de fira psicològica. Així, finalment, acaba denunciat com un farsant quan, de fet, farsant és aquell que vol fer creure que és el que no és; en canvi, Zelig només té un problema que és el de no poder decidir qui és realment.

La vida quotidiana també ens aporta arguments memorables, com l'home que va arribar a presidir una associació de deportats a Autzwich, donant tot luxe de detalls sobre el seu pas pel camp d'extermini, quan en realitat no hi havia estat mai. També el cas d'aquella dona que presidia l'associació víctimes de 11S sense ni tan sols haver passat per les torres bessones el dia de l'atemptat.

Aquesta necessitat de construir el mite personal és directament proporcional a la necessitat que crea la nostra societat, en tots i cadascun de nosaltres, d'esdevenir algú, de crear un itinerari personal com una mena de

currículum vital en el sentit estricte de «*currículum vitae*» i no laboral com s'utilitza normalment. Ens veiem abocats a construir "el mite personal", personal i intransferible, però, això sí, adequat al context com feia Zelig. La diferència, però, en el moment actual, és que aquesta pràctica en lloc de ser penalitzada ha esdevingut una necessitat que ha trobat, com sempre, el seu nínxol en el mercat. D'aquesta manera, ha generat tota una col·lecció de «*coach*» o entrenadors personals que es dediquen a perfeccionar la identitat d'altri com si es tractés d'una qüestió de disseny, estil o de cirurgia estètica. Es tracta d'omplir de felicitat, autoestima i carrera professional d'èxit l'home gris i sense atributs. Es tracta de construir el propi jo, com si es tractés d'una empresa que ha de cotitzar en borsa en funció d'uns actius immaterials que socialment tenen una alta cotització. Tenim l'obligació de ser algú en un món on gairebé tot el que ens envolta és clònic. Així nosaltres mateixos no podem escapar a la temptació de ser clònicament feliços i guiats pels

manuals d'autoajuda que, fins i tot, ja envaeixen els quioscos.

Aquesta és la qüestió

Quan *Yo* acaba, ens envaeix la sensació que, ben bé, tot pot tornar a començar en un mena d'etern retorn on el personatge principal, només amb una mirada, ens diu que el suspens està servit.

Rafa Cortés té una carrera curta com a ajudant de direcció al costat de Ventura Pons a *Carícies* (1998) i *Cualquiera* (2003) de David Marqués; però és, sens dubte, un dels cineastes novells que més sorpreses ens donarà ens els propers anys -si troba producció per a les seves pel·lícules- perquè aquesta que presentem avui és una de les històries més inquietants que hem pogut veure el darrer any.

Tot comença quan Hans (Àlex Brendemühl) arriba a una petita localitat de les Illes Balears per treballar en una finca fent de masover. Ben aviat, la presència d'un Hans anterior es passeja per la seva existència, buidant la seva identitat o potser omplint-la encara que sigui d'interrogants i culpa, perquè, de fet, el protagonista és un home desdibuixat del qual no ensabem res al començar la pel·lícula i del qual acabem sabent-ne ben poc al final .

Plantejar un guió amb un protagonista sense atributs per anar bastint una idea o una representació, a partir del record que unes quantes persones tenen d'un altre home amb qui el confonen, és, per començar, un gran atreviment. De tota manera, tot el que segueix no ens defraudarà gens si tenim la paciència suficient per seguir el «tempo» de Rafa Cortés i Alex

Brandemühl –tot sigui dit, un dels millors actors de l'escena actual- que, a duo, posen fil a l'agulla del guió. Ambdós ens passen per la seva pel·lícula bastint el dubte, un immens dubte des del principi fins al sorprenent final perquè, en definitiva, aquesta és la qüestió.

Fitxa tècnica

Tècnics

Director: Rafael Cortés
Productor: Toni Carriozosa
Guió: Rafael Cortés i Alex Brendemühl
Muntatge: Frank Gutierrez
Fotografia: Savid Valdepérez
Música: Oscar Kaiser
Nationalitat: Espanyola
Durada: 100 minuts

Actors

Hans: Àlex Brendemühl
Catalina: Margalida Grimalt
Miquelet: Rafel Ramis
Tanca: Heinz Hoenig
Sílvia: Maria Lanau
Toñín: Manel Barceló
Heiner: Holger Petzold
Maria: Carme Feliu

Filmografia

2007

Yo